

Seitse asja, mida te linnast ei teadnud

Me kõik oleme arhitektuuriekspertid ja täiesti õigusega. Meil on õigus arvustada maja, mida meie koduakna taha ehitatakse, ja veel enam midagi nii tähtsat kui rahvusooperi juurdeehitust Tallinna südalinna.

Ainult et me pole asjatundjad. Nendest külgedest ja nurkadest, millest me amatööridena mõhkugi ei tea, räägivad eksperdid ERRi suurepärasel linnaruumisarjas «Lõpetamata linn». Sari oli eetris juba möödunud sügisel, aga ma ei märganud seda enne vaadata kui arhitekt Peeter Pere soovitusel peale. Millest me veel rääkisime, lugege palun siit.

Ega eksperdid ka alati ühel nõul ole. Mõni nädal tagasi kirjutas kolleeg Joosep Tiks Eesti Ekspressis loo ««Nagu lahmakas tuumavarjend!» Tallinna kümme kõige koledamat maja», milles anonüümsed eksperdid arvustasid pealinna uuemaid ehitisi. Sellele vastasid arhitektid Siim Tanel Tõnisson ja Ra Martin Puhkan arhitektuurikriitika kriitikaga.

Muuhulgas jäi mind nende artiklist painama umbes selline mõte, et me vaatavat valesti. Et me vaatame maja, aga vaatama peaks hoopis tühja ruumi selle kõrval. Umbes samasugust mini-satori't kogesin, kui vaatasin «Lõpetamata linna» jagusid. Igaüks kestab pool tundi ja on pühendatud mingile kindlale teemale, näiteks liikuvus linnas või linnaruum kui ühine elutuba.

Olen sündinud ja kasvanud Tallinnas, armastan seda linna. (Ja mul on valus vaadata, mida temaga on tehtud.) Armastan üldse kõiki linna. Reisisid üritan aru saada, kuidas see linn töötab. Mis paneb tema kodanikud tänavatel, väljakutel, autodes, metroodes, tõuksidel ja ratastel tuksuma, võbelema, käratsema, hingama. Milline on selle linna elu mikrotasandil, nagu kebabiputka või hiinlase nurgapood. Ja makromastaabis, kuidas miljonid seal iga päev liiguvad.

Minusugusele algajale urbanistile annab «Lõpetamata linn» hulga uusi ideid ja avab uusi nurki, mille alt linna tajuda. Ah, Lasnamäe, sina helge modernistlik unistus! Paadunud nõmmekana tunnistan, et viibisin sel sajandil ainsa korra Lasnamäel, kui läinud suvel uue kassi koju tõin. Juba esimeses

kultuur.postimee...

Estonia teater

saates räägiti mulle sellest linnaosast nii huvitavaid jutte, et kohe kevadel võtan ma sinna ekspeditsiooni ette. Selgusid ka põhjused, miks Lasnamäest ei ole kujunenud niisugust keskklassi hulgas ihaldatud linnaosa nagu sama perioodi linnajaod Berliinis.

Või Estonia ja tema juurdeehitis. Ühel päeval, kui oli vaja Estonia tagant läbi minna, oli see plats tulilibeda jääga kaetud ja mõtlesin: «Tehke muidugi see juurdeehitis! Ilmselgelt ei oska me selle pargiga midagi ette võtta. Vähemalt põrand oleks puhas.» Saadet vaadates saate teada, mida oleks vaja teha selleks, et park Estonia taga lõpuks tööle hakkaks.

Põhjalikult on juttu Rotermanni kvartalist – koht, mis mu jaoks seni kah kuidagi ebamäärane on olnud. «Lõpetamata linn» avas jällegi mu silmad, sest seletati, miks see just niisugune on ja kuidas tekitati spetsiifiliselt häälestatud avalik ruum majade vahel.

Liikuvussaates räägitakse 15-minuti-linnast ja sellest, kellel on kodutänavale rohkem õigust, kas sealsetel elanikel või neil, kelle jaoks on see asfalt punktide A ja B vahel. Kahjuks polnud saates ühtegi inimest, kelle jaoks on elu võimalikkus väljaspool pargimaasturit küsitav.

Liikuvusega jätkates liiguti Tartusse, kus Annelinna tehtud väike investeering, kergliiklustee rajamine tõstis piirkonna prestiiži niivõrd, et selle lähedust kiidetakse juba kinnisvarakuulutustes. Veel enam, kuuldavasti olevat teeäärsete korterite hinnad samuti kerkinud.

Riia maantee raudteetunneli Sindlinahk pärast olen ma tartlastele lihtsalt kade. Täiesti mõistan seda inimest, kes seni sealt autoga läbi sõitis, aga nüüd käib jala, sest nii ilus on! Tallinnas on need raudteeviaduktid autota inimese jaoks erakordselt alandavad. Aga niisugune ei tohiks üks linn ju olla!

Sari

«Lõpetamata linn» Autor Ene-Maris Tali ERRi 7-osaline telesari, vaadatav jupiter.ee-s

